DISSERTATIO MEDICA

DE

MENSTRUIS RETENTIS.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS,

DE

MENSTRUIS RETENTIS:

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

ACADEMIAE EDINBURGENAE PRAEFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *conſenſu,*

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICAE *decreto;*

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS,
ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

WILLIAMS SMIBERT,

Maſſachuſetenſis in Nova Anglia.

Ad diem 25 Octobris, hora duodecima meridiana.

Miſera profecto, et iniqua foeminarum conditio, ut, quae humani generis conſervatrices, a natura, deſtinatae ſint, eaedem, morbis maxime obnoxiae, effingerentur. FREIND.

EDINBURGI:
Apud HAMILTON, BALFOUR, & NEILL,
ACADEMIAE TYPOGRAPHOS.
M,DCC,LXII.

DISSERTATIO MEDICA,

DE

MENSTRUIS RETENTIS.

E MORBIS, qui genus humanum affligunt, alii maribus cum feminis communes ſunt, aliis alter tantummodo ſexuum ſubjicitur. Mulieribus proprii, complicati magis et numero plures, inveniuntur, quam quibus ſoli viri laborant. Cujus rei, ſaepe in illarum propria corporis fabrica, ſaepiſſime in eo, quod natura comparatae ſint, ut menſtruorum fluxum patiantur, cauſa conſiſtit.

ITAQUE illum, in omni morbo quo premuntur mulieres, prae caeteris reſpici oportet. Cujus naturam qui ignorat, is vix auxilii aliquid iis, quovis fere malo tentatis, poterit afferre. Utpote cum perpauci ſint mor-

bi, quin vel toti, vel aliqua ex parte, e pravo menſtruorum habitu, oriantur. Ut, in omnibus curandis, menſtruorum notitiam pernecesſariam eſſe, fatendum ſit. Ad hoc, cum nihil periculoſius ſit, aut arte et cura medici majore egeat, quam menſtruorum retentio; de hac, cum illuſtrium ſcholarum legibus obtemperans, tum amabilium afflictarum miſericordia motus, ſcribendum putavi.

Sed prius quam hoc aggrediar, pauca de uteri fabrica, poſitura et connexu, nec non de menſtruorum ſtatu naturali, dicam.

Marium et feminarum oſſium compagem contemplanti, multa in conſpectum dantur, haud obſcura diſcrimina; manifeſtius nullum quam in pelvi; ubi oſſa, quibus haec conſtat, magis in feminis quam viris, inter ſe diſtant, et ſpatii plus in medio reducta relinquunt; hoc conſilio, ut gravidarum paullatim ſe diſtendenti utero locus ſit, atque inter pariendum partui liberior exitus.

In pelvi poſitus eſt uterus, inteſtino recto incumbens, et veſicae urinariae, tanquam inter duo pulvina, ſubjacens; cui oſſa pelvis undique

undique circumdantur, ne quid externi eum laedat.

Lateribus pelvis eum ligamenta lata, pubi rotunda, adnectunt; nec adeo tamen arcte, ut omni motu privetur. Etenim facilis ſupra ſummam pelvim, in gravidâ, utero eſt aſcenſus.

Ipse mollis, ſpongioſus, ſucco abundans, compreſſus, facile diſtenſilis, ſubelaſticus, penitus fere vaſis ſanguiferis ei intertextis; cum paucis fibris muſcularibus paſſim per eum, magiſque circa fundum, vagantibus; nec ita tamen, ut citra morbum, aut, niſi partus jam multum intus increvit, cerni hae oculis queant.

Vasa ſanguifera, e ſpermaticis, hypogaſtricis ac haemorrhoidalibus mediis, oriuntur; et ſaepiſſime, cum ad uterum jam accedant, inter ſe utrinque oſculantur, curſu ſerpentino per intimam uteri texturam ſe inſinuant, frequenti anaſtomoſi conjunguntur, miris circuitibus contorquentur, quos culter anatomicus nequit explicare.

Arteriae ſanguine plenae venis multum diſſimiles; hae firmiores et rigidiores, valvu-

lis

lis carent; illae laxiores et ampliores plane apparent.

Prius quam in venas terminantur arteriae, ramos, a lateribus ad cavum uterum imumque, tranſmittunt.

Duplex utero eſt tunica, externa a peritonaeo, interna ab epidermide reflexâ, veniens. Haec adeo tenuis eſt, ut cerni vix queat, praeſertim in fundo; ubi infinitis prope foraminulis transfigitur; ad cervicem in rugas abit.

Nervi ejus, a lumbaribus, ſacris et ſympatheticis maximis, ablegantur.

Magnitudo uteri variis temporibus variat, pro ratione corporis, aetatis, veneris. In virgine intacta, duos in fundo digitos, unum in cervice, in latitudinem patet; tres in longitudinem latera; craſſitudo digiti dimidium aequat. Et quo ſaepius gravida fuit mulier, eo in majus is creſcit.

Atque, de poſitura, fabrica connexuque uteri, haec ad rem illuſtrandam, ſufficiant, ad quam prius quam progrediar, quaedam de ſtatu ſano et naturali menſtruorum attingenda, quo morbi eorum melius intelligantur.

Nihil in natura hominis difficilius explicatu occurrit, vel, de quo magis inter ſe diſſenſerunt medici, quam menſtruorum natura, de qua nunc agendum eſt.

Hanc per ſe obſcuram quidem, obſcuriorem reddiderunt, variae rationes et hypotheſes a viris praeclaris fictae; quorum ſententiis cum aſſentiri non poſſim, tamen temere rejiciendas non putavi.

Prius autem quam, quid probabilius mihi videatur, explicem, alienum a propoſito non erit, cum ſententias modo dictas ſingulas, tum, quae contra objiciuntur, argumenta exponere, ut deinde noſtram opinionem quam breviſſime interponam.

Antiquorum plerique, et inter recentiores nonnulli, tam fluxui menſtruorum, quam aeſtui marino, lunam praeeſſe, crediderunt. Quod ſi eſſet verum, omnes mulieres, in eadem regione, ſub eodem coelo habitantes, ſi aetas quoque et corpus idem contingeret, ut iiſdem temporibus vicibuſque ad menſtrua cierentur, neceſſe foret. Quae opinio minime vera eſſe videtur.

Alii ad fermentum in uteri vaſis hoc retulerunt. Sed cur ſtatis ſolum temporibus fermentum illud excitaretur, nulla ratio reddi adhuc potuit. Quaeque, id omnino eſſe doceant, argumenta pariter et experimenta deſunt.

Sunt quoque, qui, menſtruorum fluxum a totius corporis pleniore habitu ortum, opinantur. Quam opinionem veriſimiliorem eſſe fateor. Inter alios, quibus haec conjectura nuper placuit, maxime eminet acri ingenio vir, inſigniſque ille Medicus Freind. Hic per totum librum, qui de emenalogia inſcribitur, hanc rationem excolere ſummopere laboravit. Nec negandum quidem eſt, adultas mulieres ſanguine magis, quam viros, abundare. Verum et hanc rationem haud pauca levare videntur. Siquidem ſic effluentium humorum copia, intus retentorum debitam rationem, non ſemper habet. Siccis et macris pariter, ac ſanguine et ſucco abundantibus, contingit: Nec quantumvis humorum corpore aliàs emiſſum, quo minus hic fluat, prohibere fere poteſt.

In

In tanta totius corporis humorum copia, quod emiſſum fuit, adeo tantillum eſt, ut plethoram parum minuere poſſet. Quod ſi ſolito majus demptum eſt, totum tamen intra triginta dierum ſpatium reparabitur. Adeo enim duas haeminas, vel uncias xx, ut Hippocrates, Freind, aliique multi conjecerunt, menſtrua non emittunt; ut certe hac in regione, ſi ſana mulier eſt, unc. iv. vel viii. ut plurimum, non ſuperent.

Porro, ſi totius corporis plethora hic fluxus naſcitur, beſtiis quoque idem contingere debet, cum et horum feminae pariter laxis corporibus ſint, ac humanae; et in uteris utrarumque eadem vaſorum ratio inſit; ut nihil igitur obſtare videam, quin pariter pleno ſint corpore illae,ac noſtri generis feminae. Simiae quidem menſtrua fluunt. Sed turpiſſima quamvis haec ſit beſtia, tamen forma, geſtu, ſagacitatis quadam imagine, et aliis rebus, cum, ſolerti imitamine, genus humanum, aequet, minus hoc mirum videbitur.

Restat altera inſuper ſententia, ſcilicet, menſtrua a plethora in uteri vaſis oriri. De qua Simpsonus noſtras, et, in ſuis praelectionibus

nibus de Boerhaavii inſtitutionibus, doctus Hallerus fuſius, diſſeruerunt. Haec autem, a mulierum fabrica et habitu, ſingularique ipſius uteri ſtructura, maxime pendet.

Cum virilem et muliebrem figuram perluſtramus, inter infimae pelvis muliebris extrema, trium partium diſtantiam reperimus; eandemque, inter extremos thoracis terminos, tantum duarum eſſe. At in viris contrarium fit; horum enim thoracis, tres, pelvis, duas partes, extrema, inter ſe diſtant.

Membra feminea, molliora, planiora, decora magis, quam maſculina, ſunt. Quod inſigniter apparebit, ſi Herculem Farneſianum cum Venere Medicea conferas, qui, cum ob partium elegantiam, proportionem, et poſituram; tum, propter hanc diverſitatem, et muſculorum expreſſionem, jure laudantur.

Solida reſoluta et diſtenſilia ſunt, humores maxime diluti, et ſolidorum pondus excedunt, pulſus celerior et debilior; nervi irritabiliores, et convulſionibus animique motibus obnoxiores, in feminis quam viris.

Celeberrimus

Celeberrimus Wintringham, per experimenta ſua, diſcrimina quoque maxima in vaſis ſanguiferis, clare demonſtrat. Foeminarum arterias, toto corpore laxiores, et capaciores, quam marium, invenit. Et, quo propius ad uterum accedant, hanc laxitatem, et amplitudinem etiam inſigniorem eſſe: Porro, quo plus vehant ſanguinis, eo magis earum latera debilitari: Contraque, minus capaces venas, denſiores earum tunicas, reddi. Arteriae hypogaſtricae, in iiſdem, quam in viris, capaciores, et pari, qua uterus, ratione, in magnitudinem creſcunt.

Quae omnia argumenta, majorem ſanguinis copiam ad pelvem foeminarum, quam virorum, derivari, clariſſime probant.

Quin et idem magis videbitur, ſi ad ſitum et fabricam uteri reſpiciamus, (quorum contemplatio, in fluxum menſtruorum inquirentibus, peropportuna videtur,) ſi, inquam, quod de uteri ſitu, in pelvi ampla, nulla hanc re premente, dictum eſt, id conferamus, cum textura illius facile extenſili, arteriis laxis, et capacibus, venis minoribus, rigidioribus, valvulam nullam habentibus, u-

triſque mirifice intertextis, et mutuo contortis, nec, muſculorum abdominalium, inter ſpirandum, aut arteriarum magnarum, ad ſanguinis reditum citandum, actioni, multum ſubjectis; ſi conſideremus, ipſas arterias in utero perexigua vi praeditas eſſe, in ſanguine citando, quibus diſtractis, venas e contrario premi; ad haec, ſi arteriarum et venarum inter ſe proportiones, antequam ad uterum appropinquant, cum totius habitûs laxitate, et ſucculentia, comparemus; et omnia, quae jam enarrata ſunt, animo cum cura perpendamus; nihil obſtare video, quo minus, hunc fluxum, a peculiari uteri vaſorum repletione, oriri, fateamur. Et, quanquam ſanguinis minimum, per aortam et arterias iliacas, tranſiret, hoc ſemper contingere tamen poteſt; quoniam uteri vaſorum ſitus, ad ſanguinem recipiendum, tam accomodatus eſt. Nam adeo rectam ab aorta et iliacis tenent viam, ut tantum ſanguinis, quanto ipſa impleantur, non recipere, non poſſint. Sanguini autem ſemel recepto, reditus patet nullus. Arteriae laxae ſatis facile dilatantur, nec ſubito tamen nimis, ob multas earum, per ſubſtantiam uteri, convolutiones.

convolutiones. Venae tenues, rigeſcentes, valvulis privatae, ſanguinem per illas redeuntem, aeque cito, ac arteriae requirunt, impellere nequeunt. Quam ob cauſam, ſanguis accumulatur, et prorumpere nititur. Tum arteriae exhalantes, quae diſtenſiliores ſunt, impulſui paululum cedunt, et partem ſanguinis ſeroſam facile intro accipiunt; cujus ex ſtimulo inſueto, frequentiores ad oſcillationes, excitantur. Tandem exitus datur, et mox ruber ſanguis conſequens, in uteri cavum, defluit.

Major minorve, pro mulieris habitu, ſanguinis copia, per tres, ut plurimum, dies, fluit; donec arteriae onere leventur. Quo tempore, ſenſim ſeſe arteriae exhalantes contrahunt, iterum, rubro ſanguini tranſitum, negant. Poſt ceſſat ſeroſitas, fluxus omnis deſinit, uſque ad proximum periodum, cùm ſanguinis in utero iterum juſta copia colligitur. Id quod, poſt vigeſimum octavum, vel triceſimum diem, fere evenire, ſolet.

His in regionibus ſeptentrionalibus, anno decimo quinto, vel ſexto, primum fere menſtrua ſe oſtendunt, et, circa quadrageſimum quintum, vel quinquageſimum, deſinunt:

Ita

Ita tamen, ut, pro variis regionibus, ſingularum mulierum varia temperie, vitaeque ratione, plurimum varient. Nec prius ceſſant, quam, partui amplius aptae, mulieres non ſunt.

Haec ſanguinis ad uterum derivatio, ſapienti numinis conſilio, fit, ut in promptu ſit, quo partus alatur, et augeatur. Cumque opus non eſt hoc fluxu, per vaſa uterina, corpore ejicitur.

Quamdiu, debitis temporibus ac juſta copia, menſtrua procedunt, omnium aegritudinum expers aliqua erit: Sed, e retentis, vel tardioribus factis iiſdem, innumerabilia prope mala, gigni ſolent. In quae, cum, quae prius dicenda videbantur, jam dicta ſint, protinus inquiram.

Menstruorum retentio, a ſcriptoribus, in tres partes dividitur. In eam, quae Emanſio dicitur, in Obſtructionem, atque in Suppreſſionem.

Emansione dicitur laborare aliqua, cui, debita aetate, fluere, menſtrua nondum coeperunt.

Quod ſi, poſt quam inceperunt, ſubito retenta ſunt, obſtructio, audiunt.

Ubi

Ubi totus hic fluxus, et diu, occluſus eſt, ſuppreſſio nominatur.

Menstrua retinere poteſt triplex cauſa; vaſorum uteri conſtrictio ſpaſmodica; vel eorum actio languida nimis, et hebes reddita; vel denique corporis habitus juſto plenior, humoribus nimiis abundans, atque ad plethoram vergens. Quae omnia facile quiſquam intelliget, qui reputat, mulieres natura in plethoram procliviores eſſe; univerſos earum nervos mobiles, et ex minimis cauſis irritabiles; ipſaſque, omnibus affectuum ſpaſmodicorum generibus, obnoxias fieri. Unde iis uſu venit, ut plurima, quae caſu fiunt, quaeque, robuſtiores vel hujus ſexûs, vel mares, parum movent, longo morborum ordine, eas exerceant. Menſtruorum ſubito retentorum cauſae προκαταρκτικαι praecipue ſunt, ſubitum frigus, ambulatio nudis pedibus humido in ſolo, frigidus et humidus aer, ſubiti et vehementes animi motus, quales ira, terror, aliique ſunt: Quae teneri corporis eorum fabricam concutiunt; unde ſubita vaſorum conſtrictio ſequitur, hoc retentionis genus, ſaepiſſime gignens.

Vim

Vim vitae debilitant, aut inertem reddunt, nimius calor, frequens balneum, animi dolor, ſicut et ſpaſmi, frequentiores ſi ante fuerunt; ut Hofmanno quidem placet; cujus haec ſunt verba; "Quo vehementior eſt ſpaſmus, et quo diutius partem affligit, ac major atonia, imbecillitas ac virium reſolutio relinquitur." Reque vera, poſt acceſſiones hyſtericas, inſultus epilepticos, aut omnium generum convulſiones, hoc praecipue fieri, manifeſto videmus. Quorum ſingula, tametſi varia agunt ratione, non minus, quam aliae jam memoratae, cauſae hujus morbi eſſe ſolent.

Itaque ſpaſmus cum debilitate, cum uteri vaſa, tum reliquum corpus, occupantes, hanc retentionem ſaepe, efficiunt. Haec vitae vim adeo debilitat, ut cor, arteriaeque, ſanguinem per uterum, citare nequeant; ille uteri vaſa ita conſtringit, ut per ea ſanguinis rubri tranſitus negetur.

Menstrua quoque retinere plethora poteſt; quod Sanctorius, aliique plurimi obſervarunt, et quotidiana experientia confirmat. Nam mulieres, quae minus perſpirant, magis domi ſe concluſas tenent, corpora,

pora, ut fit, parum exercent, plethorae quoque, viris, obnoxiores ſunt. Quae ſimul ac eſſe coepit, cor et pulmones, cum univerſis corporis vaſis, adeo turgent, et inſueto onere gravantur, ut omnium actio multum impediatur; ſanguiſque, eorum vi citante, minus adjutus, tardius per caetera feratur; cum vero, ad uteri torta, anguſta, flexuoſa vaſa, is demum pervenit, motum ſervare, et obſtantia ſuperare, nequeat.

Multae praeter has hujus morbi cauſae ſunt; inter alias, hymen imperforatus, oris tincae, et aliarum uteri partium, calloſitas, et cicatrices, mala, quae pravam curationem, vel aliquos inter pariendum caſus, ſequuntur, ſchirrhi, cancri, aliique uteri tumores. Quin et aliis hic morbis naſci poteſt. Quae ubi fiunt, unicuique propriam curationem ſingula deſiderant, ut, a propoſito noſtro alienum, ſit, diutius in iis immorari. Siquidem, de ſola ſubita retentione, ſcribendum ſtatui.

SYMPTOMATA.

SYMPTOMATA.

Difficillimum eſſet, et taedii plenum, opus, retenti menſtruorum humoris omnia mala, explicare vel enumerare; quae omnia, pro corpore, pro natura, et vi morbum excitantis cauſae, denique pro variis morbi temporibus, variant. Conſuetiſſima ſigna ſunt, dorſi, lumborum, capitiſque dolor, vertigo, oculorum cum gravitate dolor, anxietas, et locorum circa praecordia tenſio, ſpiritus difficilis, tumor mammarum, oedematoſi crurum tumores, totius corporis laſſitudo, cibi faſtidium, pallor: Interdum cruenti vomitus, et, ſanguinis, e ventriculo, pulmonibus, aliiſque partibus, fluxus, comitantur, ſyncope, convulſiones, animi deliquia, cum tota hyſtericorum malorum ſerie.

Hoc in loco monere oportet, non, pro morbo ſemper, nec ullo diſcrimine, habendam eſſe menſtruorum retentionem; ne quis, falſa ſpecie deceptus, retentionem ex graviditate ſupervenientem, naturae opus, pro morbo habeat, et fluxum reducere infauſto omine

omine conatus, partum in alvo, cum magno matris periculo, necet. Atque ad hoc animus eo magis attendendus eſt, quod graviditati, cum retentis menſtruis, plurima ſunt communia, quae difficile dignoſcuntur, et, ſummam ingenii acumen, diligentiſſimam medentis obſervationem, requirunt, ut omnia is recte animo comprehendat. Quoniamque, ab ipſa muliere, multa petenda ſunt, hanc rogitare, et ſingula ſeorſim perpendere, atque, ut verum exploratum habeat, inter ſe deinde conferre, debet.

Atqui quaedam ſigna habentur graviditati magis propria; prius tamen, quam morbum eſſe dicamus, omnia comparanda ſunt, quo certior nobis omnium notitia ſit. Uteri gravidi ſigna praecipua ſunt, cohibita menſtrua, nulla cauſa apparente, praeter ſuſpicionem conceptûs, vomitus matutini, et poſt cibum aſſumptum, abdomen magis atque magis diſtentum. Poſtremo, recedentia haec incommoda, prout graviditatis ſigna procedunt, maximeque, cum partus, in alvo ſe movere, jam ſentitur.

Itaque, ſigna menſtruorum cohibitorum enumeravi, quae inter, et incommoda gravidis conſueta, diſcrevi. Jamque reſtat, ut, ex propriis animantis legibus, explicentur: Id quod, quam breviſſime, abſolvam.

RATIO SYMPTOMATUM.

Dorſum cum lumbis dolent, ob vicinitatem, et nexum eorum, cum vaſis et nervis uteri; quaecumque enim cauſa retentionis fuit, hae partes, primo et proxime affici, ſolent, ut, vel e conſenſu, vel quod locus propinquus eſt, dolor oriri queat. Utque ſanguinis motui obſtantia omnia, partes diſtendunt, ita hic partes diſtenduntur, ac nervorum fibrillae diſtrahuntur. Ergo dorſum et lumbi, ſed et aliae partes, per quas ſanguis ad uterum fluit, neceſſario dolebunt.

Capitis dolor, vertigo, et, cum dolore, oculorum gravitas, ſanguine, per inferiora effluere, ſolito, nunc, per totum corpus, cumulato, naſcuntur. Hinc ſuperiorum vaſa, inſolitâ ſanguinis copiâ, diſtendi, et cerebri officia

turbari

turbari poſſunt. Diſtentis autem vaſis, nerviſque affectis, caput dolebit, et vertigine exercebitur, dolebunt oculi, et gravitate prementur. Quin et, capitis dolorem ac vertiginem aliàs, conſenſus, qui capiti cum ventriculo intercedit, excitare poteſt. Etenim, inſuetâ ſanguinis vi ad eum confluentis, ventriculi quoque officia coeperunt turbari. Poſtremo, haec omnia, cum compluribus aliis incommodis, ex conſenſu cum utero, gigni quoque, veriſimile eſt. Siquidem tot corporis partes, et maxime etiam diſſitae, interpoſitis nervis, mirum in modum, inter ſe conſentiunt.

Anxietas, loca circa praecordia tenſa, ac ſpiritus difficilis; quod difficilè ſanguis per pulmones tranſit, ſive haec tranſitûs ſanguinis difficultas, a conſtrictis aliis partibus, pulmonibuſque, in eundem affectum, per conſenſum, venientibus, ſive a plethora, facta eſt: Nam pulmones, in omnibus eorum ramis, ſanguine turgent, neque hunc tam cito ejicere valent, ac poſtulat nova copia, a cordis dextro ventriculo, continenter influens. Hinc arteria pulmonalis obruta, ex hoc, totum

nequibit

nequibit, ſingulis ictibus citatum ſanguinem, accipere, nec auricula dextra, ob eandem cauſam, ſuum onus, in eundem, injicere; ut igitur mala ſupra memorata ſequantur, neceſſe erit. Sanguinis autem tranſeuntis mora, difficilem ſpiritum, reddet. Cujus rei cauſa, thoracem elevare aliqua ſolet, ut pulmones, aëre irruente, pandantur, et crebriore anhelitu ſpirare, ut ſanguis liberius feratur.

Intumeſcunt mammae frequenter, menſtruis praeter naturam, et morbo retentis; magiſque, ſub tempus, quo emanare humor conſuevit. Idem hoc, gravidis ſemper, et lac praebentibus, accidit. Etenim ſanguis ad uterum devectus, nec erumpere valens, per anaſtomoſes, quibus, arteriae epigaſtricae, cum mammariis, connectuntur, ad has refertur. Quas, in diſſertatione inaugurali, praeclarus noſter, artis obſtetricandi, praeceptor, mihique ſemper colendus, Young pulchre deſcripſit. "Hoc commercium, "ait," pendere videtur, ex aperta et ſatis nota vaſorum ſanguiferorum communicatione: Arteriae certe epigaſtricae ramos emittunt, quorum alii uterinis

uterinis conjunguntur; alii ſurſum exporrecti, anaſtomoſi conſpicua, cum mammariis coeunt; ut facile ex his in illas, et viciſſim, transfundi poſſit humor; hinc fit, ut, occaſione data, (qualis menſtruorum retentio eſſe poteſt) mammae, vel majore, vel minore ſanguinis copia, irrigari poſſint."

Oedematoſi crurum tumores, ab uteri vaſis impeditis, et diſtentis, fiunt. Quin et gravidis idem ſaepe uſu quoque venit. Etenim vicinis venis compreſſis, ſanguis ad cor per eas rediens, tardatur. Qua de cauſa, vaſa abſorbentia, in eaſdem jam ante diſtentas, ſuum liquorem mittere, nequeunt; reque vera, ipſa quoque comprimuntur; unde membrana adipoſa, humore, gravatur, in cellulis ejus, ob deficientem abſorptionem, ſtagnante; cujus mole auctâ, inferiora neceſſario tumeſcent.

Totius corporis laſſitudinem, a plethora, vaſa, potiſſimum capitis, nimis replente, ac nervorum dehinc officio laedi coepto, oriri veriſimile eſt. Etenim, glandula ſecernens, eſt cerebrum; a quo, vis nervea, quaecunque ea eſt, omnino pendet; cujus ope, ſi ſanum eſt, et bene ſe habet, vitae omnia munera aliquis

liquis recte obibit ; ubi male idem eſt affectum, univerſum corpus laedi incipiet.

Cibi faſtidium, menſtruis ſubito retentis, proprium non eſt, debili et infirmo toti corpori, ſupervenire ſolet. Chloroſi affectas virgines maxime exercet, quibus vitae vis langueſcit, et iners fit, nec officiorum naturae ullum rite procedit. Tamen, idem hoc malum, per ſtomachi cum utero conſenſum, communicari poſſe, judico, ut fieri ſolet primis menſibus, quibus gravida eſt aliqua. Tertia eſſe cauſa poteſt, ſi in ea, quae pleniore corpore eſt, ſanguinis ad ſtomachum nimia vis perlata eſt. Horum quidvis, cibi appetitum, hebetabit.

Pallor, non ſolum retentorum ſubito menſtruorum, ſed et fluere nondum coeptorum, quae emanſionem nominari dixi, malum eſſe conſuevit ; a proxime explicato oritur: Siquidem, cum ventriculi et inteſtinorum facultates langueſcunt, cibus in chylum rite non vertitur, nec vaſa lactea, quorum imbecilla admodum nunc quoque actio eſt, ejuſdem ſatis abſorbent. Quo fit, ut corpori chylus parum ſuggeratur ; et exigua pars, quae in vaſa ſanguifera recipitur, ob reſolutionem, et de-

bilitatem

bilitatem ſolidarum partium, in ſanguinem rubrum conformari, nequeat.

E ventriculo ſanguis, poſtquam menſtrua aliquamdiu ceſſarunt, interdum *rejicitur*, idque magis, ſolitis illorum temporibus, fieri ſolet. Atque, hanc legem, caetera hujus morbi incommoda, quoque ſervant, ut, quo tempore, ſanae alicui menſtrua fluere conſueverunt, eo omnia maxime vigeant. In omnibus enim vitae noſtrae actionibus, qualia ſunt, cibi ſomnique deſiderium, mictio, alvi levatio, et ſimilia, tanta conſuetudinis vis eſt, ut, in bona valetudine, certis temporibus, plerumque fiant. Itaque, tametſi hic fluxus retentus eſt, otioſa natura non eſt, nititur, ut ante, ſed fruſtra, a ſuperiore vi, vel oppreſſa, vel aliquo modo deficiens, ut, ſuo nunc officio fungendo, parum ſit habilis. Quod ubi ſit, *ſanguis* in aliquam partem, unde expeditiſſimus exitus detur, ſe recipit; expeditior autem, quam *e ſtomacho*, *pulmonibus*, *naſo*, nullus eſt. Tenuis pulmonum fabrica, ſanguinis per vaſa eorum fluxionibus, prae caeteris, patere videtur; quin et officium, quo illi funguntur, in eaſdem, eos procliviores, reddit.

reddit. Cumque reliqua vaſa, nimio ſanguine, ubique turgeſcant, ut, per pulmones, omnis is tranſeat, neceſſe eſt; unde eorum vaſa ita diſtendi poſſunt, ut vel, per extrema horum dilatata, id eſt, per διαπήδησιν, ut graece dicitur; vel per vaſa rupta, ſcilicet, per ῥῆξιν, in bronchiorum veſiculas, ſanguis percoletur, et ſive hoc, ſive illud factum eſt, excitata tuſſi, corpore rejiciatur.

Ad hanc cauſam referenda videntur, haemoptoe, et phthiſis, quos morbos, foeminis, toties obſervamus contingere.

Paulo enim poſt puberem aetatem, cum ad ακμην illae jam pervenerint, cohibitis menſtruis, nec, impellentis ſanguinis vi, vaſis amplius cedentibus, hi morbi ingruere ſolent, et ſaepiſſime, quibus tenellum et imbecillum corpus eſt, aut prave conformatum pectus, eas afficere. Adeoque dire ſaepe graſſantur, ut, niſi venientibus tempeſtive occurreris, fruſtra medicina paretur, vana omnis curatio ſit.

Itaque hae viae ſunt, quibus, occluſâ ſolitâ, prorumpere humor menſtruorum nititur. Quod ſi, per alias fieri fluxum, aliquando videmus, ſuſpicandum eſt, aliquo malo, ſive

imbecillitas, vel denique, ulcere aliquo, eas partes ante tentatas eſſe, atque ita factum, ut, loca illius impulſui alias non ceſſura, humor occupaverit. Etenim, per oculos, aures, fonticulos arte factos, et ulcuſcula, quae caſu fiunt, perrumpit, ut, ex multorum obſervationibus ſcriptorum, colligi poteſt. Memorabile, mihi, inprimis aliquid, narravit, amicus meus Johannes Morganus Penſylvanienſis, qui, his in ſcholis, medicinae ſtudiis, diligentiſſimus incumbit. Paucis abhinc annis, cum in exercitu noſtro, contra Gallos in America habito, medicinam tractaret, curaſſe ſe mulierem, immundo ſordidoque ulcere, in altero crurum, diu jam vexatam; cui, inter caſtra ſequenda, frigoribus affectae, menſtrua quoque ſuppreſſa eſſe; interpoſitâque certi alicujus temporis morâ, ut illorum jam reditum ſperaret, die legitimo ſanguinem ex ulcere prorupiſſe, eadem copia, qua, ex utero, morbo, nunc penitus occluſo, fluere conſueverat, pariterque diu manſiſſe; ſimiliter etiam quendam, in parte affecta, tenſionis et inſolitae plenitudinis, ſenſum praeiiſſe; perque multas vices, eaſdem vias repe-

 tiviſſe,

tiviſſe, debitis ſemper intervallis, redeuntem, et abeuntem; nec prius ad loca naturalia remeaſſe, quam, ſanato ulcere, ſordibuſque corpore purgato, firmata mulieri valitudo eſt.

Mala Hysterica hunc morbum ſaepe excipiunt, magis, ſi diu duravit, nec medicamentis cedere poteſt. Quod nemini mirum videbitur, ſi, quam mobiles mulierum univerſi nervi ſint, quamque, omnium partium cum utero, inſignis conſenſus, reputat. Quaecunque enim pars conſtricta eſt, alias plurimas, atque etiam totum corpus in conſenſum, trahet. Itaque Hoffmannus "eſt quoque," inquit, "lex firma et conſtans naturae, quod vehementior ſpaſmus, membranis nervoſis inſidens, vitioſum hunc motum, per univerſum ſaepe nervorum, ac membranarum compagem, mirifice propagat." Signa autem non minus variant, quam partes affectae, omnium, quibus corpus humanum ſubjicitur, morborum, in faciem, abeuntia. Si renes vel ureteres affecti ſunt, nephritica omnia ſe oſtendunt; ſi thoracis viſcera, in pleureſios,

vel

vel peripneumoniae imaginem, vertentur; quando oeſophagus, aut canalis alimentarius, correpti ſunt, globus hyſtericus, et interdum coli vel ilii mala prodibunt. Quod ſi quando infirmum admodum corpus eſt, hic morbus, PROTEI inſtar, cujus cujus partis inflammationem, ſolerti imitamine, aequabit. Optime igitur SYDENHAMUS, memoria haec teneamus, admonuit, omnia, a ſolis menſtruis cohibitis, et corporis mobilitate ſummè irritabili, oriri, nec ſingula ſingulas deſiderare curationes. Quam ſententiam ſua confirmavit BOERHAVIUS, qui in aphoriſmo 1292, "ſublata hac morbi ſcaturigine," ait, "ſolent omnia fere mala ſponte evaneſcere." Ideoque, ut haec malorum caterva debelletur, morbi, a quo pendent, tollendi, optima ratio quaerenda eſt.

PROGNOSIS.

SI menſtrua leviter, nec diu retenta ſunt, ſi tempus anni ſecundum eſt, et mulieri aliàs bonus corporis habitus, tranquillus animus,

ſperari

ſperari licebit, ad ſolitos circuitus, illa reductum iri. Contra, ſi, ex ſubito aliquo violentique caſu, compreſſa fuerunt, ſi acceſſiones hyſtericae crebro fiunt, et caetera mala augentur potius, quam minuuntur, ſi imbecillum corpus eſt, ut, a minima quaque, et leviſſima re, turbari ſoleat, atque, a prioribus morbi inſultibus, valde debilitatum, ſi in ſubitos motus animi proclivis mulier, frequentiores, et violentiores acceſſiones, a leviſſimis caſibus, excitatae, fient. Quinetiam mala hyſterica, tametſi plus terroris, quam periculi, adferre ſolent, hoc tempore, cum haec, tum reliqua a morbo excitata, pertinaciora, et periculoſiora erunt, minuſque certam curationem, et difficiliorem reddent, cachexiam, melancholiam, furorem epilepticum, ſchirros, et alios uteri tumores, ſterilitatem, hydropa, nonunquam inferunt, et plurima praeterea mala trahunt.

METHODUS MEDENDI.

Quoniam, a cauſis inter ſe admodum diverſis, hanc fieri retentionem, oſtendimus, ita, prout haec, aut illa fuerit, medendi ratio

tio variare debet. Itaque haec tria facienda videntur.

MINUENDA plethora;
SOLVENDUS ſpaſmus;
ROBORANDA inertia.

MINUI autem plethora poteſt, triplice modo, venam ſecando, alios humores, per excretionem aliquam, corpore educendo, abſtinendo.

SI morbi fons, in corpore nimis pleno, fuit, humorum copiam, ſectâ venâ, minuere conveniet, ut vaſa, quam citiſſime, leventur, vis, horum latera nimis diſtendens, tollatur, et, in ſanguinem, eadem haec validius agant. Ubi hoc factum eſt, ſanguinis impetus augebitur, quodque inprimis deſideratum eſt, hoc ſolum, ſaepe retentum hunc humorem, ſolvet, et, ad ſanitatem mulierem, reducet.

QUINETIAM minui plethora poteſt, alios humores corpore educendo.

PRAE caeteris, purgantia, huic rei apta ſunt; quae, quanto magis, ſecretiones, et excretiones, augent, tanto minus humorum abundantium intus, relinquunt.

POSTREMO

Postremo cibus exiguus ſumendus, ne, nimia chyli copia addita, vaſa iterum nimis quoque impleantur.

Spasmus ſolvi poteſt, vel conſtrictione vaſorum ſolvenda, vel augendo ſanguinis impetu.

Constricta vaſa ſolventur, ſi vena ſecta fuerit, quod, vi antiſpaſmodica, plane pollet.

Semicupium, idem, quoque efficiet; etenim fieri poteſt, ut hoc remedium, ſua actione, vel, vaſa inferiorum artuum, relaxando, ad arterias iliacas majorem ſanguinis vim, revocet; vel, ſanguine rariore facto, ejus molem, augeat, majorique vi et copia, eum ad uterum deducat, vel, gratum univerſo corpori ſenſum, praebeat; certe ſomnum plerumque invitat. Vi autem ſedante, praecipue, ſemicupium, conſtrictionem vaſorum, adimere, credimus, dum vel recta in eadem, vel per conſenſum, agit; hujus autem balnei calor, humanum tantummodo paulum, ſuperare debet, raro autem, vel nunquam, ad Farenheitiani thermometri centeſimum gradum, aſcendere. Poſt hujus uſum, cavendum erit mulieri, ne frigori ſe exponat,

nat, frigus enim morbum augeret; nec minus, ſtragulorum in lecto, nimium onus, vitandum eſt, ne ſudoris copia exprimatur; ſiquidem omnis ſudor erit inutilis, idemque diutius manens, aut ſaepius rediens, imbecillum corpus, inerſque reddet, maximeque nocebit.

Antispasmodica ea quoque adhibenda ſunt, quae, proprietate ſtimulante, et ſedante, ſimul pollent; quorum in numero, perhibentur, ariſtolochia, ſabina, aſſa foetida, moſchus, caſtoreum, et omnia ea, quae emenagoga vulgo dicuntur.

Spasmum porro ſolvunt opiata; prius vero, quam horum auxilium petatur, certi eſſe debemus, non eſſe mulieri diatheſin inflammatoriam, quae ſi abeſt, interdum haec proſunt; in ſtomachum potiſſimum agere, ac univerſorum nervorum ſenſilitatem hinc minuere, videntur; et praeter hoc, vi eorum ſedante, uteri vaſa, moleſta conſtrictione, liberare, ut locus deinde ſit ſtimulantium medicamentorum uſui. Eadem utiliſſima erunt, ubi, ex ſubito aliquo caſu, humor menſtrualis cohibitus eſt.

Eodem

Eodem quoque pertinet electricitas, quae, ſubita, et violentiſſima, ſed breviſſima, vi, univerſos nervos, afficit; in malis paralyticis, ut De Haen, aliique teſtantur, levandis, utilis; nec inutilis, in menſtruis retentis, interdum videatur, quanquam, ad ejus opem raro, confugitur; plurimis rebus hoc probare poſſum, quarum una contentus ero. Hac in urbe, tertio abhinc anno, virgo novemdecem annos nata, hyſtericiſque acceſſionibus, ex menſtruis diu et totis retentis, crebro petita, in noſtrum noſocomium, venit; medicamentis omnibus, quae ratio ſagaciſſima, aut inſignium in arte virorum ſumma experientia, explorare potuerunt, fruſtra tentatis, tandem ad electricitatem decurritur; qua concuſſae puellae, ilico fluxus naturalis rediit, debitiſque, per trium menſium ſpatium, intervallis, naturae parere perſtitit. Domum abiit, cohibitis autem, proxima hieme, menſtruis, et reliquis recurrentibus malis, virgine, in noſocomium iterum recepta, aliiſque remediis plurimis fruſtra adhibitis, ad electricitatem, ut ante, recurrerunt medici; qua leviter concuſſae, et ſimplice quidem vice, priuſquam

uſquam cubiculo exire potuit, fluere menſtrua coeperunt; idem, ſequente menſe, factum eſt, eodem cum ſucceſſu.

Sanguinis, in conſtrictis vaſis, impetus, duplice modo, augetur; derivando eundem, majori copia, in vaſa uteri; eadem vaſa, excitando.

Ut ſanguis in uterum derivetur, in aortam deſcendentem, idem prius ducendus eſt, mulier fricanda, fovenda, purganda, urina ei movenda; vel iliaca vaſa comprimenda.

In aortam deſcendentem, ſanguinem, cogit, abdominis, et artuum inferiorum, frictio, haec enim, ſua irritatione, et impulſu, ſanguinem citabit, largioremque, per aortam deſcendentem, copiam deducet.

Eodem ſpectat ſemicupium, de quo ante.

Adhibentur etiam purgantia, hoc conſilio, ut rami, ab aorta deſcendente, venientes, ſtimulentur, unde, ad uterum, idem ſtimulus perveniat; atque, hoc in morbo, purgantia acriora, nonnulli praeceperunt; verum, cum eae, quae hoc laborare ſolent, imbecilliori fere ſint corpore, cavendum eſt, ne, acriter purgantibus datis, in gravius ali-

quid periculum, incidant; quando igitur purgandum videbitur, ab iis, quae leniter hoc faciunt, incipiendum eſt, ſcilicet, a ſulphure, ſalibus, qui neutri dicuntur: Validiora ſunt gummi foetida, quae, et, pro ſtimulis, agunt, et ſpaſmos ſolvunt; cujus ordinis, princeps eſt aſſa foetida, et, ſaepiſſime adhiberi, ſolet.

Urinam moventia, idem, quod purgantia in retentis menſtruis, praeſtant, ſcilicet, ſanguinem, majore copia, in aortam deſcendentem, derivant, et, in urinae vias agentia, prodeſſe poſſunt.

In hac diſtinctione, comprimenda iliaca vaſa, diximus. Quod ſi arteriae femoris, faſciis huic circum datis, arcte ligantur, magna ſpes eſt, repelli, in arterias hypogaſtricas, ac proinde, per ſolitas vias, fluere, cohibitos humores, poſſe; utpote cum major, quam ante, ſanguinis copia, ad uterum, derivetur. Faſcias interdum multum, aliàs vix, aut nihil, profuiſſe, vidi; ſaepius tamen, quam ſolet, harum periculum, fieri, debet, praeſertim, in menſtruis ſubito retentis; quanquam mulieres fere omnes invitae, ſe ſic li-

gari,

gari, patiuntur; ſed, ubi diu cohibita ſunt, aut etiam in emanſione, quam diximus, minor ſpes erit, hoc conſilium profuturum. Nec, faſciarum uſui, nimis inſiſtendum eſt, ne, majori, magiſque, quam par eſt, ſubitò, ſanguinis copiâ, in vaſa lateralia, revocatâ, haec prius diſrumpantur, quam, paulatim diſtenta, dilatentur.

Vasa uteri excitare poſſunt, primum medicamenta, quae, ſpecifico in uterum ſtimulo, agere, dicta ſunt; deinde ſanguinem, per corpus, ac proinde in utero, citantia; tum ipſum uterum rectà ſtimulantia; poſtremò, vicinas partes, et hunc per conſenſum, afficientia.

Vasorum uteri actionem, ſtimulant quidem, ea, quae ſupra, inter antiſpaſmodica, enumerata ſunt; et, praeter haec, alia plurima, ut crocus, myrrha, et ſimilia; verum, ſint omnino ſpecifica, quae dicuntur, necne, jure dubitare, videor; ſi unum excipias, ab omnibus fere, qui hunc morbum tractarunt, laudatum; laudibus id multis Hippocrates proſequitur; laudat Valescus Tarentinus, et, nubere mulierem, et morbum fugere,

gere, jubet. Itaque, ſi quid aliud, hoc, ſive emanagogi, ſive ſpecifici, titulum, mereri, ſane videtur, ut Hoffmannus, aliique ſcripſerunt, ipſaque experientia confirmat.

Actionem quoque uteri vaſorum, excitabunt, ſanguinem, per reliquum corpus, citantia, qualis eſt exercitatio, victus uberior, calida, et aromatica omnia, et conſimilis vivendi ratio; poſtremo vomitus, qui, corpus agitando, idem efficiunt.

Ipsum uterum recta afficiunt, quae ipſi inſinuantur, et quorum ſtimulus, ad eum, ſtatim pervenit. Horum praecipua ſunt, varia in uterum, prout occaſio poſtulet, injecta; peſſi, et, acrium plantarum, fumi; nicotianae fumi utiles fuerunt, in ſpaſmodicis inteſtinorum malis ſolvendis, et, prodeſſe in ſimilibus uteri, poſſunt.

Postremo, in vicinas utero partes agentia, ipſum per conſenſum afficient. Hinc purgantium uſus utilis, utiliſſima aloe, quae, vaſa ſtimulando, et, in inteſtinum rectum, potiſſimum agendo, huic vicinum uterum, afficit, ſanguinem quoque rariorem, facit. Ob quas cauſas, in haemorrhoidibus

bus ſemper, aut, ubi periculum eſt, ne illae incidant, omittitur. Certe, fluxi menſtruorum movendo, inprimis apta eſt; atque, hoc inſuper commodi, habet, ut, parvis portionibus, aeque tutò et certò agat, ac majoribus ſumptum. Quoniam autem, datis catharticis, ſanguinem in uterum citare, volumus, hoc eadem optime praeſtabunt, ſi, pro enematibus, adhibita fuerint; ſic enim eorum actio, ad inteſtinum rectum, melius dirigetur, et, ad uterum, ſtimulus expeditiſſime pertinget.

URINAM etiam moventia, iterum petenda ſunt, ſupra vero memoratorum, efficaciſſima vi, pollere, cantharides, repertae ſunt, quae, dum veſicae cervicem ſtimulant, manifeſtius etiam, in uterum agere, ſiquidem libidinem excitant, videntur; tamen, ubi hoc utimur medicamento, cavendum eſt, ne, nimio ejus uſu, ſtranguriam temere, excitemus.

MEMORATIS rebus, et medicamentis, quibus, praeſtare conandum ſit, quod, in ſecunda, de via medendi, diſtinctione, propoſitum eſt, alienum non videtur, inſuper addere,

re, fruſtra omnia fore, niſi, naturae tempore, fiant. Quando igitur, medicamenta dari, oportebit, memoria ſemper tenendum erit, catamenia, ſi ſana mulier eſt, certis tantummodo temporis intervallis, fluere, ſi occluſus hujus humoris fluxus, morbo, eſt, iiſdem tamen, quibus ante, naturam utique impetum facere, ut per naturalia is erumpat. Nec, aliis temporibus, ſane ſolicitandam illam eſſe, quam, quibus, ipſa quaſi ſignum dat, ut ſibi ſuccurratur; quod ſi quis aliter fecerit, efficaciſſima medicamenta, nihil, efficient. Porro obſervatu dignum eſt, ſi, tempeſtatum anni, delectus permitteretur, prae caeteris, ver eligendum fore. Vere enim, animantes omnes, atque ipſa vegetabilia, miram aliquam mutationem, ſubeunt; ſanguis in illis, in his ſuccus, majori impetu, per vaſa, feruntur; ſicut, in haemorrhagiis adoleſcentium, et in citatiore vegetantium ſuccorum curſu, cum, verno tempore, gemmata et flores, haec emittunt, conſpicitur. Vernus calor, ut vegetabilia fovet, ita quoſdam ſenſus peculiares, in utroque hominum ſexu, aliorumque animalium, vehementiores, quoque excitat, ſi quis, hanc occaſionem forte oblatam,

oblatam, et tempora, de quibus ſupra dictum, recte ſervaverit, omnia fortaſſe, ad ſententiam, procedent, neglectis iiſdem, vanos ſuos labores, caſſoſque, videbit.

Ad ultimam triplicis diviſionis partem, perventum eſt, et, quibus modis ſolida firmari queant, dicendum.

Siquidem, ab inertia ſola, vel quadam ſolidarum partium, aut etiam ipſorum vaſorum debilitate, ut illa ſanguinem parum incitare queant, humor ſaepe retentus eſt, perinde ac, in morbo, qui chloroſis dicitur, aut, ubi menſtrua diu retenta fuerunt, fieri ſolet, eligi ea debent, quae, has partes roborandi, et firmandi, vim, poſſident, qualia ſunt, ferrum, amara, corpori aqua frigida circumfuſa, exercitatio.

In omnibus, quae ex ferro parantur, vis adſtringendi ineſt; utque in rigiditate ea adhibentur, quae, nimis potenter, non agunt; ſic, in debilitate, aut reſolutione fibrarum, nimis ſubito conſtringentia vitanda ſunt.

Principio igitur, uſurpentur, ferro leviter pregnantia, parviſque portionibus, eadem ſaepius repetantur; aquae chalybeatae optimae hujus generis ſunt.

Si

Si imbecillus, ut ſaepe, ſtomachus eſt, amara, non immodice ſumpta, hunc, roborabunt, et, cibi appetitum, creabunt; amara haec ſunt, cortex limoniorum, aurantia amara, quaeque Curaſlavenſia dicuntur, gentiana, centaurium minus, quibus tamen omnibus, cortex Peruvianus praeſtat; quippe qui, adſtringendi et ſtimulandi vi, pollet, optimaque eſt medicina tonica, ideoque, in robore, reſolutis, vel debilibus ſolidis, reſtituendo, plurimum valet.

Interdum et, aquae frigidae corpori circumfuſae, quae ſubito ſtimulat, et ſolida firmat, ut nemini non notum eſt, periculum facere, non erit inutile.

Quid efficiat exercitatio, ſupra dictum eſt. Jamque reſtat, ut, de paroxyſmo hyſterico, paucula dicam.

Siquidem globus hyſtericus, quo minus aliquid ore aſſumatur, obſtat, alia huic morbo occurrendi ratio excogitanda, alibi corpori medicamenta admovenda, ut ſalia alcalina volatilia, naſo; quae ibi diutius teneri non debent, ne expirationi officiant, corium, et alia combuſta eodem adjecta, proſunt; ſi

abdomen,

abdomen, ut ſaepe fit, afficitur, perfricandum id aliquamdiu, oleo camphorato, eſt: Si in colo, ut obſervatum aliquando eſt, morbi fons latet, ex gummi foetidis, caſtoreo, myrrha, camphora, cum laudano liquido, compoſita, quae per totos hujus inteſtini anfractus penetrant, per anum optime, immittuntur. Inferiorum, vel pedum, lavationes, ſtatim ante acceſſionem, adeo inſigniter, eam inſtantem, movent, futurae occurrunt, ut jure hae quoque laudentur.

Propositum tandem, quanta potui brevitate, abſolvi; nec dubium eſt, quin, minus caute plurima dicta, legentes inveniant; quae, cum vitare is vix poſſit, qui in lucem, ſcribendi inſuetus, aliquid edit, ut ſibi condonentur, orat. Quod ſi quid omnino non reprehendendum viſum fuerit, id praeceptis utiliſſimis, quibus, eum, egregii viri, in his illuſtribus ſcholis, medendi artem docentes, imbuerunt, acceptum referendum, fatetur; quibus, ob conſiliorum fructum,

fructum, amicitiarum decus, et multa in ſe collata beneficia, gratias agit, habet, gratum animum refert.

F I N I S.